

SAĞLIK ETKİ DEĞERLENDİRMESİ (SED) NEDİR?

Doç.Dr.Kayıhan Pala

Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi

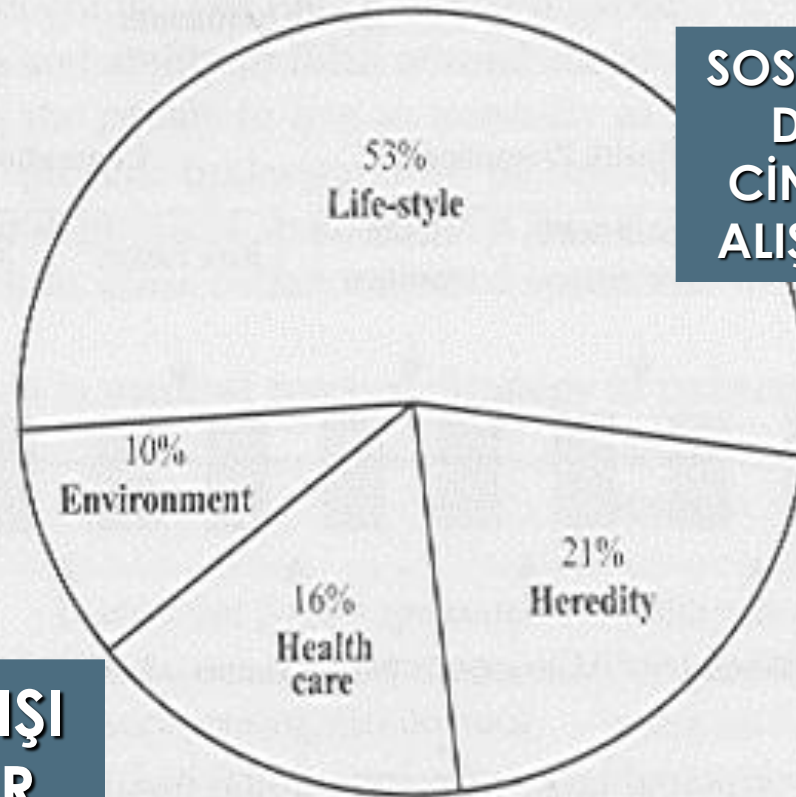
Halk Sağlığı Anabilim Dalı

SAĞLIK,

YALNIZCA HASTALIK
YA DA SAKATLIĞIN
BULUNMAMASI DEĞİL,
AYNI ZAMANDA
BEDENSEL,
RUHSAL ve
SOSYAL OLARAK
TAM BİR
“İYİLİK DURUMU”DUR.

TOPLUMUN SAĞLIK DURUMUNU ETKİLEYEN ETMENLER

**SOSYO-EKONOMİK
DURUM , YAŞ,
CİNSİYET, EĞİTİM,
ALİŞKANLIKLAR vb**

**OLAĞANDIŞI
DURUMLAR**

FIGURE 2.5. The estimated significance of various groups of factors being responsible for the health status of a population. Source: CDC, USA, 1975.

SAĞLIĞI ETKİLEYEN BELİRLEYİCİLER

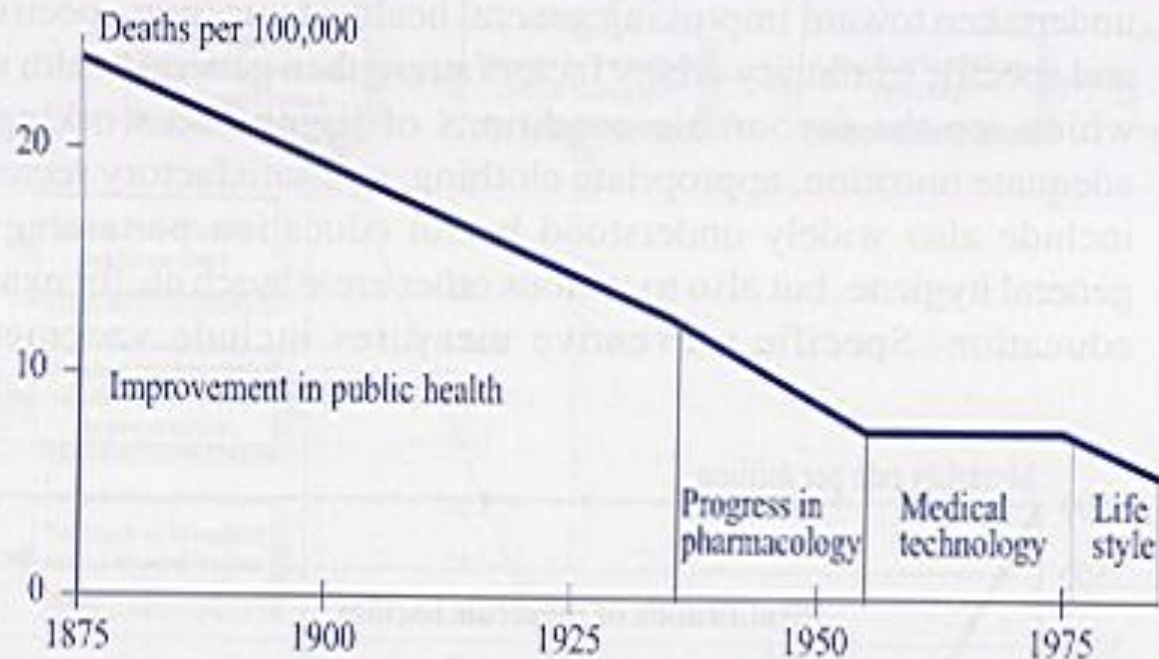

FIGURE 2.4. Determinants of health status of population over time.
Source: National Center for Health Statistics, US Public Health Service, 1983.

ÖRNEK : VEREM NEDENİYLE ÖLÜMLERİN AZALMASINA ETKİ EDEN ETMENLER

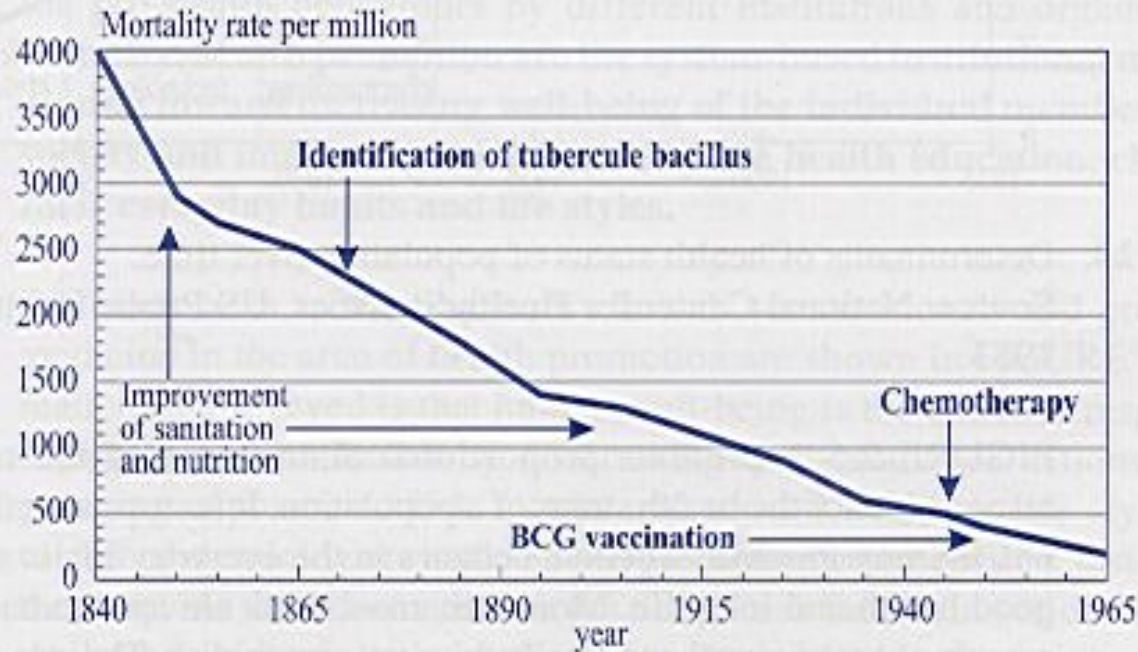

FIGURE 2.3. Age-standardized mortality rates from lung tuberculosis in England and Wales (1840-1965). Source: McKeown, 1976.

SAĞLIK DURUMUNU BELİRLEYEN ETMENLER :

- Gelir ve eğitim
- Fiziksel çevre
- Sosyal çevre
- Sağlık hizmetleri
- Genetik yapı

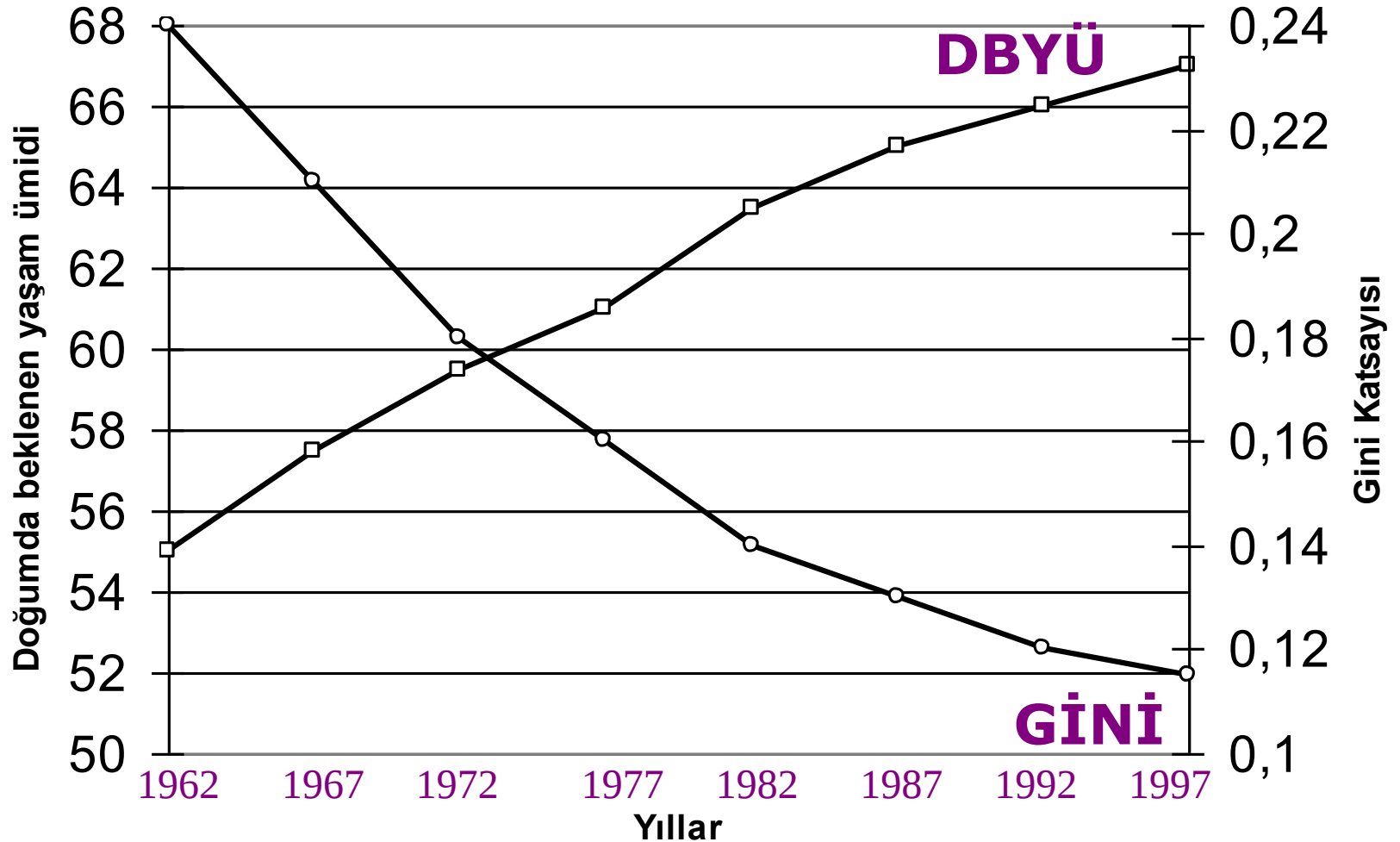
EN

ÖNEMLİ

ETMEN

GELİR DAĞILIMI

DÜNYADA ORTALAMA DOĞUMDA BEKLENEN YAŞAM ÜMİDİ İLE GİNİ KATSAYISI ARASINDAKİ İLİŞKİ

SED: Bir etki değerlendirme tekniği

Etki değerlendirme teknikleri

- Entegre etki değerlendirmesi
- Stratejik çevre değerlendirmesi
- Çevre etki değerlendirmesi
- Sosyal etki değerlendirmesi
- Sağlık etki değerlendirmesi

Sağlık etki değerlendirmesi

Her hangi bir

- *politika,*
- *program ya da*
- *projenin,*

belli bir nüfusun sağlığı üzerindeki potansiyel etkilerinin değerlendirilebileceği

- *işlem,*
- *yöntem ve*
- *araçlar bütünü ve*

bu etkilerin nüfus içerisindeki dağılımıdır.

Sağlık etki değerlendirmesi

“Toplumsal sağlığını etkilemesi olası durumların kanıta dayalı olarak değerlendirildiği işlem, yöntem ve araçların bir karışımı”.

- 👉 Bir anlayış
- 👉 Bir süreç
- 👉 Bir yöntembilim
- 👉 Bir araç.

SED'in amacı?

- Sağlıkla ilgili politikaların her düzeyinde , girişimin toplumun sağlığına olası sonuçlarını kestirerek, toplumu ve karar vericileri bilgilendirmek
- Sağlıkla ilgili politikaların, programların olası olumsuz etkilerini azaltmak ve olumlu etkilerini artırmak için öneriler sunmak.

SED değerleri

- Demokrasi
- Sürdürülebilir kalkınma
- Hakkaniyet
- Kanıtların ahlaki kullanımı

SED ne işe yarar?

- Toplumun sağlığını etkilemesi olası durumla ilgili bir öneri/teklif sunabilir,
- Önerilen bir teklifin toplumun sağlık durumu üzerine olası olumlu ve olumsuz etkilerini kanıta dayalı olarak ortaya koyabilir

SED'i kim yapar?

- Ekip
 - Kent plancıları
 - Sağlık çalışanları
 - Halk sağlıkçıları
 - Sosyal çalışmacılar
 - Politikacılar
 - ...

SED'in topluma yararı nedir?

- Politikalara ve karar verme süreçlerine daha yüksek düzeyde katılım olanağı
- Eşitsizliklerin azaltılması
- Daha sağlıklı bir çevrede yaşama olanağı
- Kaynakların akılcı kullanımı yoluyla topluma geri dönen hizmetlerdeki artış.

SED'in aşamaları

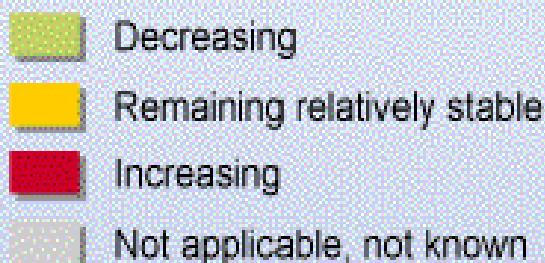
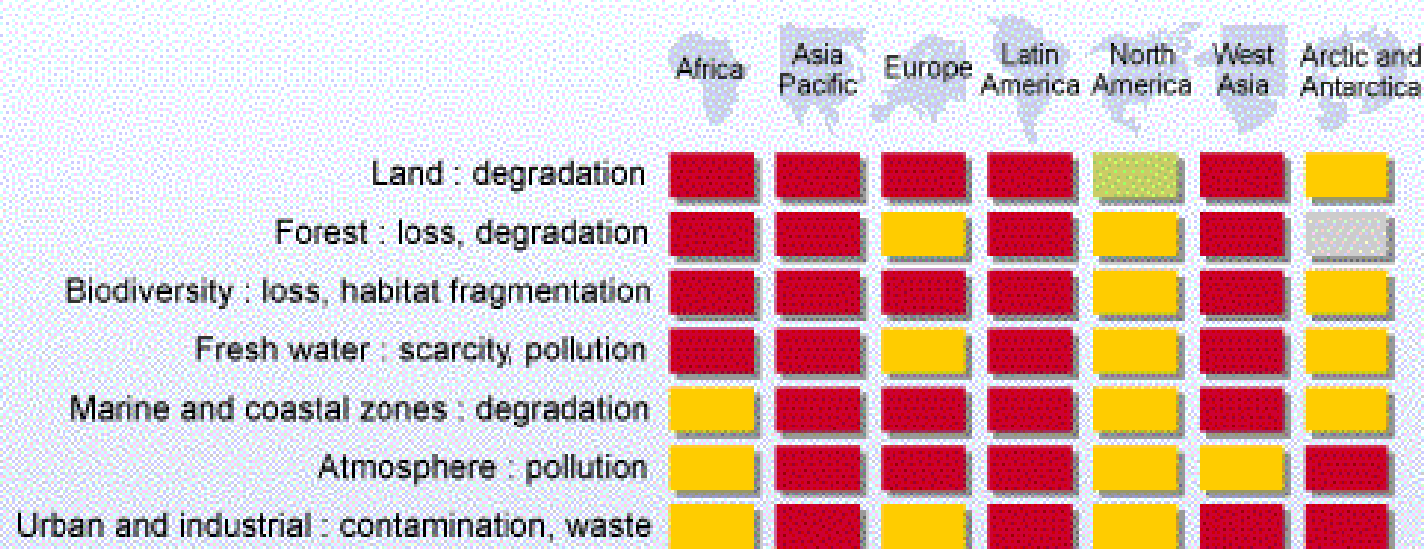
1. Tarama/Eleme (Screening)
 2. Kapsamlaştırma (Scoping)
 3. Değer biçme/etki kestirimi (Appraisal)
 4. Raporlama (Reporting)
 5. Karar-vericileri desteklemek/etkilemek
(Supporting or influencing decision-makers)
 6. İzlem ve değerlendirme
(Monitoring&evaluation)
-

Sağlık etki değerlendirmesinde belli başlık öncelik önerileri

- Ekonomik politika
- Sosyal reform
- İnşaat sektörü
- Alkol fiyatlandırması ve sunumu
- Vergilendirme politikası
- İstihdam ve iş pazar politikaları
- Zirai politikalar
- Nakliyat

- Dolgu alanlarda toksik kimyasalların etkileri
- Hava kalitesi emisyonları
- Elektromanyetik alanlar
- Atık yönetimi
- Ticaret
- AB politika ve Direktifleri
- Tüketici politikası

Global Environmental Trends

Source : UNEP, 1997 ; EEA, 1998.

Nordic Council

EUROPEAN
ENVIRONMENT
AGENCY

UNEP
GRID
Arendal

Major industrial sites and water pollution

TEŞEKKÜRLER